

A begy*

Vajda Gergely rápillantott a második emelet utolsó lakrészének ajtójára. Névjegy nem volt, de tudta, Guzs Ferenc lakik ott, vagyis Guzs Feri, mert hát mindenki csak így emlegette, aki egyáltalán emlegette. Guzs Feri vénlegény volt, ráadásul alkoholista hírében állt, állandó munkahelye pedig nem volt. Ennek ellenére szemmel láthatóan jól érezte magát a bőrében, igaz, ez az érzőbb lelkeket nem akadályozta meg abban, hogy sajnálják: szegénynek nincs normális élete, sopánkodtak, ha szóba hozódott. Vajda nem tudta eldönteni, szánja-e, vagy inkább kicsit irigyelje: nyugodtan lógathatta a lógatnivalót; semmi felelősség, hacsak önmaga iránti felelősségről nem beszélünk, de az ilyen embereknél az is elenyésző.

- Bújj be! - hallott meg nagy későre a kopogtató Vajda egy rekedt hangot.

Olyan hang volt ez, amelyről még nem szakadt fel a reggeli flegma, krákolgós-re-csegős, amely csak a filmekben bűg romantikusan, a valóságban visszataszító.

Vajda azonban nem engedte magát eltántorítani. Sejtette, az efféle korhelyek dél-előtt-délig ágyban rostokolnak, kedélyük ingatag, ingerlékenyek. Talán nem ártott volna egy üveg sligovicát hozni, futott át az agyán, de ekkor már túl késő volt, már bent állt az előszobában, s már lökte is a szöveget, rutinosan, ahogy ilyenkor kell:

- Csak benéztem, tudod, olyan ritkán találkozunk, mindig csak rohanunk...

- Már aki! - akasztotta meg Guzs Feri a szóáradatot.

Még mindig csak a hangja hallatszott, még nem jött ki a szobából, a neszezből ítélve Vajda úgy vélte, az ágyból kászálódik ki, felveszi izzadt pólóját, kocsmaszagú pulóverét. Közben motyog magában, toporogva a zokniját keresi, káromkodni kél kedve, de aztán visszafogja magát, nem mintha jól neveltnek volna mondható, de tudja a fene, olyan ritkán jön hozzá vendég, ha ez a mitugrász-firkász egyáltalán vendégnek mondható.

- Éppen jókor jössz - kiáltotta ki békülékenyen -, most kelek föl, tudod, hosszú volt az éjszaka.

- Persze, csak ne zavartasd magad, megvárlak itt - udvariaskodott Vajda is.

A kényszerű várakozás perceit kihasználva szétnézett a lakásban, bekukkantott a konyhába. Az olyan volt, amilyennek elképzelte: morzsa az asztalon, mosatlan edények a kagylóban, kormos kávéfőző a kályhán és a szemét semmivel össze nem téveszt-

Zsidó Ferenc (1976) Székelykeresztúron élő író, tanár, szerkesztő.

* Részlet a Huszonnégyszáz című, készülő regényből.

hető, savanyú szaga. Kiábrándító volt, Vajda mégsem utálkozott. Kíváncsian nézelődött, bólogatott. Pont ilyennek képzelte el a környezetet.

- Látom, jól megvagy te itt! - kiáltott be ismét a szobába, hogy emberét szóra bírja.

- Megvagyok, miért ne lennék?! - motyogta Guzs bentről.

- Hát igen, szép élet a legényélet...

- Akkor kelek, akkor fekszem, amikor akarok, ha nem akarom, még akkor sem!

Aha, lassan beindul a vénlegényes jópofigyár, gondolta Vajda elégedetten, mert hogy ez azt is jelenti, embere a maga természetes valójában terpeszkedik ki elébe, rendszertanilag megismerhető, persze, a vizsgálódás közepette a kellem növelése, a megfelelő hangulat fenntartása érdekében némi hátvakargatás ildomos.

- Néha irigyellek a laza életed miatt! - mondta, e kegyes félhazugsággal udvarolva ki Guzsból a közlékenységet.

- Meghiszem azt! - mosolyodott el büszkén Guzs Feri, végre megmutatva magát: kissé borzosan, gyűrötten, de jókedvűen jött elő a hálósobából.

- Tudod - folytatta kedélyesen -, mindig jókedvre derít, valahányszor egy egykori falkatárs, aki a kényelem, a normális élet címszók alatt asszonyt választ magának, utólag beismeri, hogy rosszul döntött.

- Na, azért nem egészen erről van szó! - visszakozott Vajda.

- De félig-meddig erről, nem?

Guzs Feri arcán kaján, provokatív mosoly jelent meg. Valahogy úgy, mintha azt mondaná, aki asszonyigába hajtja a fejét, mind ökör. Bezzeg én!

- Azért jó az asszony a háznál... - próbálta védeni Vajda a mundér becsületét.

- Persze - röhögött fel Guzs Feri rekedten -, ha baj nincs, bajt csinál! - Ha tudnád, hány asszonynak megkértem én már a kezét, legyen a szeretőm!

Érőltetetten nevetett saját poénján, majd nekiállt, kávé rakott a tisztának a legnagyobb jóindulattal sem nevezhető főzőbe, a mosatlanrakás mélyéről kihalászott két csészét, némi hideg vízzel megöblítette, egy zacskó cukrot is előhalászott.

Vajda is nevetni kezdett, cöccögve, cinkosan, helyeslően bólogatva:

- Van neked eszed, kisapám!

- Persze, s nem csak eszem... - kajánkodott Guzs.

- Fő a változatosság, mi?

- Igen, s a figyelmes szelekció...

- Mert hát ez az evolúció lényege, mi? - vette a lapot Vajda.

- Komolyra fordítva a szót: minek nekem asszony? Hogy úgy járjak, mint apám?

Nem volt megállása otthon. Ha nem anyám, akkor nagymamám szakálta. Hogy Sanyikám, kenyeret hozz, Sanyikám, a nyulak kirágták a ketrecet, Sanyikám, már megint nincs bent fa, Sanyikám, a szomszédasszony megkér, hogy. Sanyikám, így, Sanyikám, úgy. Annyit Sanyikámoztak, olyan mézesmázosan, de olyan könyörtelenül, hogy nekem, gyermeknek is felállt a szőr a hátamon. Csoda, hogy úgy végződtek a dolgok, ahogy? Az csoda, hogy addig is tűrte! Jól emlékszem a napra, amikor kiborult a bili. Sándor napja volt, azt mindenki ünnepelte. Apám beállított néhány munkatársával, hogy anyukám, a kollégák köszönteni akarnak, tölts nekünk. Anyukám összeszorította a száját, ránézett az anyukájára, s aztán a fogai között csak annyit sziszegett, Sanyikám, itt nincs kocsma, én nem állok haptákba ennyi embernek. Mindezt a kollégák füle hallatára. Nem? Apám elsápadt. Na, gyertek, emberek! Elmentek a kocsmába. Apámnál ott volt a havi fizetése. Mindenkinek fizetett. Zenész is került, mindenki Sándor napot

ünnepelet. Este aztán hazabotorkált, jó kapatos volt, nagyanyámat meglökdöste, anyámat pedig kirángatta az ágyból, pongyoláson kivitte az udvarra, felkapcsolta a világitást, s úgy, hogy más is lássa, ha arra jár, eldöngette. Én lestem az ablakból, s titokban biztattam, még, még egyet. Aztán már nem sokáig éltek együtt. Apám szerencsére mégsem volt olyan buta, amilyennek látszott, volt némi dugipénze, azt megtoldotta egy kis kölcsönnel, s valahogy megvette ezt a lakást, ide költözött. Egy ideig még nem váltak el. Anyám néha be-bejött, ételt hozott, takarított, adott egy-egy kicsi pinát apámnak. Olyan marha volt. Persze arra gondolt, sikerül visszacsalni apámat. De neki akkorra megjött az esze, s megtetszett a legényélet. Anyám mind hívogatta, hogy költözzön vissza, hogy a gyerekek, mármint mi ketten, s hogy így, hogy úgy, de apám nem akart kötélnek állni, aztán végül elváltak. Én nem nagyon bántam. Amikor lehetett, itt dépóztam apámnál. Anyám úgy kellett hazaimádkozzon. A húgom inkább anyám pártján volt. De ez már régi történet. Azóta apám már alulról szagolja az ibolyát. De tudom, hogy amíg élt, az utolsó években jó élete volt!

- Nem gondolod, ha a felesége mellett van, rendes ételen meg minden, még ma is élne? - tette föl Vajda az egyenes kérdést, hisz úgy tudta, Guzs apja szó szerint az italozásba halt bele.

- A francot! - csattant fel Guzs Feri. - A rák így is, úgy is elvitte volna!

- Az igen, az el! - visszakozott Vajda, megérezve, hogy kényes terepre ért.

- S én azóta itt élek. Apám tudta, hogy ki nem állhatom anyámat, a végrendeletében nekem hagyta ezt a lakást. Egyből ideköltöztem. Anyámhoz nem nagyon megyek. Mínek. Csak sápítózik, hogy apám tönkreitta magát, nekem kellett volna vigyázni rá, mert énram hallgatott, s hasonló szent szövegek.

- Ismerős történet - motyogta Vajda, szinte csak magában, de Guzs Feri háborogni kezdett:

- Ismerős, mi? Merthogy maga kereste magának a bajt, s hasonló, mi? Jól megtöltötték neked is a fejed az asszonyok!

- Szó, ami szó, tudnak az asszonyok duruzsolni! - bólogatott békítőleg Vajda.

- Egyebet sem tudnak! S milyen hatékony fegyver! Áh, a gyengébbik nem! Hogy oda ne rohanjak!

Guzs Feri színpadiasan felnevetett, Vajda pedig arra gondolt, ha pszichiáter volna, biztosan mindenféle komplexusokat fedezne fel Guzs viselkedése mögött. De ő nem pszichiáter.

- S mondd, de tényleg, nem hiányzik soha az asszony neked?

- Amikor hiányzik, keresek. Lehet találni. Házhoz jönnek...

- Nem úgy értem, hanem úgy, hogy tudd, ott van a közeledben, hogy tesz-vesz a konyhában, mégis egy hullámhosszon vagytok, mert...

- Nem kell szakácsnő nekem - vágott a szavába Guzs Feri -, ide, az iskola étkezdéjébe járok, jutányosan kapom az ebédet.

- Nem szakácsnőre gondoltam - ütközött meg Vajda -, hanem...

- Ne gyere nekem azzal, hogy a nő és férfi összetartozása s hasonló dumák! Ha ezért jöttél, el is mehatsz nyugodtan. Kerítőt játszol?

- Nem, dehogy! Nem akarok beleavatkozni a magánéletedbe!

- Nem is ajánlom.

Egy pillanatra elhallgattak. Szinte ellenségesen néztek egymásra. Pedig Guzs Feri a látszat ellenére nem volt haragos; a kocsmai beszélgetések hozzászoktatták, hogy föl kell emelnie hangját, ha véleményét fenn akarja tartani.

- Igyuk meg ezt a kávé – mondta kisvártatva békülékenyebb hangon, de Vajda megrázta a fejét, mondván, hogy ma már többször is ivott, nem kér. Guzs Feri megvonta a vállát, valahogy úgy, hogy ha nem, hát nem, több marad nekem.

- S gyerek? Nem szeretnél? – lovagolt tovább Vajda a témán, eltökélten, hogy ha már így alakult, kihozza Guzsból az állatot.

- Gyerek? Az nem az én műfajom!

- Hogyhogy?

- Utáltam gyerek lenni. Másnak se kívánom...

- Miért?

- Több oka is van, de elsősorban a hülye nagyanyám s anyám miatt. Hol simogattak, utyu-putyu, hol terrorizáltak. Persze érzelmileg. Ahhoz nagyon értenek a nők. Nem hozol vizet, fiacskám? Nem baj, majd hoz anyu, igaz, hogy beteg s fáradt, de hoz ő, te csak kíméld magad. Persze amikor anyu már nem lesz, akkor majd sajnálni fogod, akkor elmennél vízért, de már késő lesz... S akkor a gyerek mit tesz? Maga sem tudja, miért, pityeregni kezd, aztán kapja a vödröt, s már rohan is vízért. És hálás, hogy rohanhat. Hát, igen... - halkult el Guzs egy pillanatra, majd felélénkülve folytatta: - Máskor pedig, amikor olyan volt a hangulatuk, egyvégben ölelgettek, csókolgattak, a frász tört ki tőle. Néha meg kellett mondjam, hagyjanak már békén. Nevettek, s még azért sem hagytak békén. S aztán azok a hülye becézgetések, összevissza dumák! Nagyanyámnak az volt a kedvenc szavajárása, nem volt ebéd, hogy el ne énekelte volna, ma is hallom nyivákoló hangját, hogy gyerekek, gyerekek, nőjön meg a begyetek. Egyszer megkérdeztem, mi van, ha megnő, meglepetten nézett rám, majd vad grimaszt vágva azt mondta, akkor kipukkan, te kis betyár! Ezt követően mindegyre odanyúltam, ahol a begyemet sejtettem, simogattam, hogy lám, nem nőtt-e meg, félttem, nehogy tényleg kipukkanjon. Arra gondoltam, micsoda bűdösség lesz! Persze, félelmemről nem szóltam senkinek, attól tartottam, kinevetnek. Most, így visszatekintve, hülyeségnek tűnik az egész, buta voltam, de hát a gyerek buta, az én unatkozó nagyanyám pedig gúnyt űzött a butaságomból! A perverz vén picca!

Aha, bugyborékol már a mocsár rendesen!, gondolta újból Vajda.

- Látod, most nem jön, hogy kimenjek a temetőbe a sírjához. Ott is a kipukkanó begy, s más gennyes sztorik jutnak eszembe – folytatta Guzs Feri, keserűen felnevetve.

- Hát ennyit az asszonyokról!

- S az alkohol? – kérdezte Vajda óvatosan.

- Hogy jön az ide?

- Én ugyan nem hiszek az ilyen elméletekben, de nem lehet, hogy azért iszol, hogy elfojtsd ezeket a keserű érzéseket?

Guzs Feri gúnyosan elhúzta a száját, és ismét felvette a nagyotmondó pózt:

- Na, neked tényleg kimosták az agyad a nők! Úgy látom, faszikám, az egyetlen, ami férfira emlékeztet benned, az, hogy tökgolyók lógnak a lábaid között.

- Mondom, hogy nem vagyok híve az elméletnek – folytatta Vajda nyugodtan, a sértést elengedve a füle mellett –, de talán nem ártana mégis elgondolkodni...

- Tudod, min lenne jó elgondolkodni? – vágott a szavába Guzs Feri – Hogy miért van az, hogy a férfiak többsége olyan szánalmasan bedől a nőknek, s bólogatójánossá válik.

- Egyáltalán nem erről van szó!

- Hanem miről van szó?

- Arról, amit te még sosem éltél át, csak dumálsz, játszod a hímsovinizstát. Arról, hogy jó együtt, férfinak és nőnek.

- Mitől jó? Mi jó? Az, hogy leadhatod az asszonynak a fizetésed? Hogy megmondják, melyik inged vedd fel? Hogy bájologhatsz az anyósodnak?

- Te csak ennyit látsz az egészből?

- Számomra ennyi!

- Szóval, az imént nem válaszoltál: miért iszol? - tért vissza makacsul Vajda a témára, annak kockázatát is vállalva, hogy embere (ezúttal csak így emlegette) annyira felháborodik, hogy kirúgja.

- Miért, miért! Mert jólesik, s kész! Nem kell túlbonyolítani, nem kell elméleteket gyártani!

- Mi esik jól - folytatta Vajda -, amikor holtrészegen feltámolyogsz a lépcsőházba, s előveszed a kulcsot, hogy az ajtót kinyitod, de ahhoz túl ködös az agyad, hogy a kulcslyukat megtaláld, ott alszol el, fejjel az ajtnak dőlve? Ez esik jól?

- Te, mint kívülálló, utálkozva fintorgó, csak annyit látsz a dologból...

- Miért, te mit látsz? - erősködött Vajda.

- Amikor iszom, még jobban elszakadok a ti kicsinyes, lihegős világotoktól. Könynyűnek érzem magam, s vidámnak, amilyennek szerintem te még soha. Persze papolhatok, még csak elképzelni sem tudod, miről beszélek. A világ kicsi lesz, s persze, érthető. Mi több, ő szorul magyarázatra. S én megmagyarázom a dolgokat. Ha akarom. Ha nem akarom, ha úgy látom jónak, csak vigyorgok...

- S ez jó neked?

- Jó lenne ez még neked is, csak félsz kipróbálni!

- Nézd - élte bele magát mind jobban Vajda -, ha a személyes példainknál maradunk, én rendezett családi életet élek, biztos anyagi háttérrel, meghatározott célokkal, te ellenben csak tengsz-lengsz a világban, részegeskedsz, elpocsékolod az életed. Hogy mindehhez mennyi köze van a nőknek, nem tudom, de...

- Drága kicsi, beszűkült látókörű barátom! Ha tudnád, hogy ezt a vitát már hány-szor végigcsináltam hasonló okostojásokkal, mint te! Számomra ez az élet jó! Én megvetlek téged azért, mert robotolsz, minden nap borotválkozol, kényesen vigyázol a vasalt ingedre, a feleségednek névnapjára és születésnapjára virágot viszel, a határidőnaplódba ezernyi tennivaló van bejegyezve. Egy dolog, amit tudok: én nem így akarok élni! Inkább tengek-lengek, ahogy te mondod, s vigyorgok a te görcsös igyekezeteden.

Vajdának lila lett a feje a méregtől. Ez a nyamvadt, tompult agyú alkoholista szívat engem! A vakanyádat szívasd, hallod-e! Még hogy görcsös igyekezet! Még hogy kényesen vigyázok a vasalt ingemre! Hülyeség! S hogy határidőnapló? Nincs is határidőnaplóm!

Mialatt Vajda ekképp füstölgött magában, Guzs Feri csak vigyorgott. Kihívóan. Ahogy Vajda rájött, hogy tudatos provokáció áldozata, gyorsan lehűtötte magát, csak nem hagyom felhúzni magam, korholta magát, ez a Guzs a borgőzők közepette hozzászokott az ingerkedésekhez, az ilyen tét nélküli, veszett szócsatákhoz, számára ez egy megszokott társalgási modor; de hogy én miért éltem bele magam ennyire a dologba, miért kaptam fel a vizet, a fene se érti. Már másodszor, amióta elkezdtem ezt a riportot. Először lent a pincében a patkánnyal, ugye..., s most pedig ezzel a Guzzsal. Micsoda mocskos egy patkány ez is!

- Na jó, hagyjuk - mondta, nyugalmat erőltetve a hangjára. - Nem tudjuk meggyőzni egymást, de nem is fontos. Az a lényeg, hogy a magunk részéről biztosak legyünk abban, ahogy élünk, az jó.

- Én biztos vagyok! - vigyorgott továbbra is Guzs Feri.

S vénségedre mi lesz?, akarta kérdezni Vajda, de aztán visszafogta magát, mert rájött, hogy semmi értelme, úgymint csak elbeszélnek egymás mellett. Egy kis sértődöttséget még érzett, amiért Guzs olyan gorombán kitámadta, ugyanakkor valahol bent az is motoszkált benne, ennek a nyavalyásnak egy csipetnyi igaza is van, de ezt Guzs előtt nem ismerhette be, mert akkor azt gondolná, valójában helyesli az ő életmódját, csak nem meri, nem tudja élni, mert hát az asszony, ugye, de erről szó sincs, bizony kurvára nincs, a fene enné meg...

- Azt hiszem, lassan mehetek... - mondta vontatott hangon.

Guzs Feri győzedelmesen bólintott, Vajda úgy látta, szemében egy pillanatra sajnálat villant meg, ettől újra előntötte a düh, sajnáld te a jó kurva anyádat, kis mitugrász, nevetséges vagy ezzel az okoskodásokkal, azt hiszed, felülről szemléled a világot, hogyan, felülről, főleg amikor részegen behengeredsz valami mosogatólével teli árokba!

- Gondolom, kicsit másként látod a helyzetemet, mint amikor bekopogtál, ugye? - kérdezte Guzs évődve.

- Hogyne! - bólintott Vajda, de belül vadul vicsorgott, vakapád nyuvasszon bele az alkoholba, vadbarom! - Szereted a patkányokat? - akarta kérdezni szúrós szemmel, de nem jött ki hang a torkán, csak tátozott és bólogatott.

- Azt hiszem, jó lenne, ha elbeszélgetnék mindenkivel a lépcsőházból úgy, mint veled, fogadom, megváltozna a rólam alkotott vélemény, morfondírozott Guzs tovább, de Vajda ezt már nem hallotta, már nem hallott semmit, az agyvize felforrott, alig tudta megállni, hogy pofán ne vágja Guzszt, ránézett, hogy valami köszönésfélét mormoljon, és kiforduljon az ajtón, amíg még lehet, s látni vélte, s vad káröröm töltötte el, hogy Guzs begye nőni kezd; rövidesen kipukkan, villant át az agyán, úgy kell neki, a vaddisznónak, az ilyeneknek előbb-utóbb mind kipukkan, s így van ez jól, ennek a vakegérnek is megmondta a nagyanyja, de ő nem hallgatott rá, csak prédikált, még a temetőbe se ment ki, hogy virágot vigyen, s most lám, lám, most megvan az eredmény, kipukkan, igen, kipukkan, de azt én már nem várom meg, mert az undok látvány lesz, ösztönösen összerázkódott, fintorogni kezdett, a növekedni látszó begy látványa egészen megbabonázta, alig volt annyi ereje, hogy biccentsen egyet, s az ajtón kiforduljon.

A folyosón lassan megnyugodott, fejét megrázta, hogy tisztuljon az agya, míg végül nem maradt más, csak sajnálat, hogy ó, ez a Guzs, ez a szegény Guzs, lám, utolérte a begyét a végzet, lám.